

на достатньому: 13% дітей в експериментальній і 10% – у контрольній групах.

Ураховуючи отримані результати, ми організували процес навчання розповідання дітей старшого дошкільного віку за серією сюжетних картинок. Мета підготовчого етапу полягала в збагаченні емпіричного мовленнєвого досвіду дітей синтаксичними конструкціями словосполученнями й реченнями, характерними для функціонально-смиислового типу мовлення – розповідь. З метою формування в дітей дошкільного віку таких параметрів монологічного мовлення, як синтаксична зв'язність, смислова цілісність та змістовність, до занять обов'язково включали різноманітні мовні вправи, дидактичні мовленнєві ігри, організовували проблемні мовленнєві ситуації тощо.

Після проведення першого етапу діагностування дітям дошкільного віку була запропонована серія сюжетних картинок з метою зробити порівняльний аналіз їхніх розповідей. Дітям було запропоновано скласти картинку в логічній послідовності та розповісти про те, що на них зображено. Аналіз здійснювався за однаковими критеріями та показниками. Порівняльний аналіз засвідчив значно вищий рівень сформованості вмінь складати розповідь в дітей ЕГ. Як засвідчують показники, значна частина дітей експериментальної групи досягли високого і достатнього рівнів розвитку зв'язного мовлення. У дітей контрольної групи відбулися незначні зміни.

Таким чином, проведений експеримент доводить, що серії сюжетних картинок є важливим засобом розвитку внутрішнього програмування мовлення дітей. Картинки допомагають дітям складати монолог за структурою, і тому їхні висловлювання набувають ознак зв'язності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика : підручник / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. К. : Видавничий дім «Слово», 2011. 544 с.
2. Омеляненко А. В. Навчання дітей старшого дошкільного віку складати розповіді-роздуми / URL: https://drive.google.com/drive/folders/oB_NIWsiivGpsTHJqVEFSc1FCMWM (дата звертання: 15.03.2020).
3. Смирнова А. А. Использование серий сюжетных картин в развитии связной речи старших дошкольников /А.А. Смирнова, О. С. Ушакова. Москва, Педагогика, 2007. 365 с.

Марія АНДРЕЄВА,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти

Науковий керівник: **Юлія СЕМЕНЯКО,**
канд. пед. наук, старший викладач (БДПУ)

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ДОЦІЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПРИРОДІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

В умовах сучасної екологічної кризи актуалізується проблема формування у підростаючого покоління стійкого ціннісного ставлення до

природи, утвердження у свідомості особистості дбайливої позиції щодо довкілля. Дослідники майже одноставно констатують той факт, що освітній процес у закладах дошкільної освіти з домінуванням дидактичної спрямованості, на жаль, не здатний забезпечити системний вплив на особистість дитини з метою подолання надмірного прагматизму стосовно навколишнього середовища.

Аналіз літературних джерел дає підстави стверджувати, що старший дошкільний вік виступає сенситивним періодом у формуванні еколого-доцільної поведінки в природі. Це обумовлено низкою особистісних новоутворень, що стимулюють освоєння способів соціальної взаємодії та суспільно корисної діяльності, зокрема: закладаються основи моральності та критичного мислення, формується адекватна самооцінка, довільна саморегуляція.

Сучасні науковці (Н. Горопаха, Н. Кот, Н. Лисенко, С. Ніколаєва, З. Плохій та ін.) акцентують увагу на необхідності формування у дітей дошкільного віку екоцентричного типу екологічної свідомості як регулятора поведінки в природному середовищі [1; 3]. Останнім часом активно здійснюється розробка форм і технологій екологічного виховання дітей в контексті реалізації ідей освіти для сталого розвитку (Н. Гавриш, С. Іванчук, Н. Миськова, О. Пометун та ін.).

Теоретичний аналіз досліджуваної проблеми дав можливість з'ясувати сутність поняття «еколого-доцільна поведінка дітей дошкільного віку», яке ми розглядаємо як свідомо керовані дії та вчинки під час безпосередньої та опосередкованої взаємодії з природою, пов'язані між собою метою збереження об'єктів природи, обумовлені характерним для дітей дошкільного віку непрагматичним суб'єкт-суб'єктним ставленням до них або зовнішньо унормовані дорослими (вихователем, батьками) [2, с. 154]. Діти, чия поведінка оцінюється як еколого-доцільна, беруть активну участь у природоохоронних заходах, мотивуючи свої дії прагненням «допомогти природі», узгоджують свої потреби з вимогами збалансованого використання природних ресурсів.

Беручи до уваги психофізіологічні особливості дітей старшого дошкільного віку визначили такі компоненти сформованості еколого-доцільної поведінки, як-от: когнітивний; емоційно-ціннісний; вчинково-діяльнісний. Їх вимірювання здійснювалося за допомогою розроблених критеріїв (знання про поведінку в природі, прагнення до збереження об'єктів природи, уміння та навички екологічно доцільної поведінки). Відповідно до кожного критерію розроблено показники сформованості екологічної поведінки дітей старшого дошкільного віку.

Результати констатувального етапу експерименту засвідчили, що дітям складно обґрунтувати необхідність дотримання певного правила або норми поведінки. Крім того, навіть дотримуючись їх у житті, вони керуються не переконаннями, певною внутрішньою системою принципів, а зовнішніми чинниками. Мотиви, почуття дітей щодо природи несформовані, про що свідчить недостатній розвиток емоційної сфери. Вважаємо, що важливим аспектом в роботі з дітьми має стати усвідомлення ними особистої причетності до екологічних проблем. Відтак, формування еколого-доцільної поведінки в природі у дітей старшого дошкільного віку

можна презентувати у покроковому розгортанні: внутрішня підготовка вчинку, зовнішня підготовка вчинку, реалізація вчинкової дії.

Отже, наступним етапом нашого дослідження стане розробка системи роботи, що включатиме індивідуальні та групові заняття, екологічні ігри, пізнавально-емоційні завдання, спостереження, бесіди, екологічні проекти. Весь процес формування еколого-доцільної поведінки у дітей дошкільного віку повинен бути організований таким чином, щоб уможливити включення вихованців у практично-природничу діяльність і сприяти набуттю досвіду участі в практичних справах збереження та покращення стану навколишнього середовища, розвитку екологічно значимих особистісних якостей, цінностей, мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горопаха Н. М. Виховання екологічної культури дітей. Рівне: Волинські обереги, 2001. 175 с.

2. Колишкіна А. П. Формування екологічно доцільної поведінки учнів початкових класів. Актуальні проблеми початкової освіти: психолого-педагогічні та методичні аспекти : [монографія] / [За заг. ред. А. А. Сбруєвої, С. М. Кондратюк]. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2014. С. 152–177.

3. Плохій З. П. Формування екологічно мотивованої діяльності дошкільнят. *Дошкільне виховання*. 2005. №7. С. 19–21.

Людмила АРТЕМЕНКО,

студентка 1 курсу ОС магістр

факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти

Науковий керівник: **Лариса КАЗАНЦЕВА**

д.пед.н., професор (БДПУ)

ЕКОЛОГІЧНІ ЕКСПЕДИЦІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Питання екологічного виховання набувають особливої гостроти в сучасному світі, де критично збільшується техногенний і антропогенний вплив на природне довкілля.

Процес виховання необхідно починати з раннього періоду розвитку особистості, щоб моделі сформованої поведінки і весь стиль життя максимально відповідали екологічно доцільній взаємодії в системі «людина – природа». Екологічне виховання є тривалим цілеспрямованим процесом формування екологічної свідомості й екологічної культури.

Процес екологічного виховання дітей дошкільного віку, що націлений на побудову екологічної взаємодії дитини і природного довкілля, має відбуватися у відповідності до принципів екоцентризму, а саме: забезпечення гармонійного розвитку людини і природи; прийняття самоцінності природи і кожного її елемента; відмова від панівної ролі людини над природою; взаємодія людини з природою на основі етичних норм і правил; збереження природи заради неї самої, а не для задоволення потреб людини тощо [1].